

سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

واژه نامه

نظام استاندارد سازی و کیفیت

دی ماه ۱۳۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

شناخت واژه های علمی و فنی ، راه را برای رسیدن به زبانی که در آن واژه های مورد نیاز متخصصان برای بیان علمی و فنی به شکل گویا و هماهنگ مورد استفاده قرار گیرند ، هموار می سازد. برداشت های متفاوت از واژه های فنی متداول در سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به ویژه در تدوین استانداردها ، گفتمان های متداول و در تعریف و کاربردهای متعدد دیگر، در پاره ای از موارد باعث بروز مشکلاتی گردیده است. برای رفع این موارد و دستیابی به فهم مشترک و ایجاد وحدت رویه در موارد بکارگیری واژگان ، موضوع تدوین فرهنگ لغات و واژه های متداول در استانداردسازی و کیفیت در دستور کار شورای هم اندیشی سازمان قرار گرفت. این شورا طی ۱۳ جلسه کارشناسی بطور متوسط ۴ ساعته با حضور ۲۴ نفر از اعضای اصلی و مدعو (حسب مورد) متشکل از مدیران ارشد و کارشناسان خبره و صاحب نظران، واژه های متداول در فرهنگ عمومی سازمان را مورد بررسی قرار داده که حاصل آن فرهنگ لغاتی است که آن را به محضر علاقه مندان به مقوله استانداردسازی و کیفیت تقدیم می نماید.

در تعریف واژه ها و اصطلاحات اولویت و ملاک، تعاریف مندرج در قوانین رسمی کشور ، تعاریف ارائه شده در استاندارد های ملی و بین المللی ، دستور العمل ها و روش های اجرایی مصوب سازمان و درپاره ای از موارد براساس اجماع بوده است . از آنجائیکه این فرهنگ لغت برای استفاده عموم کاربران است که با نظام استانداردسازی و کیفیت مرتبط می باشند ، از

تعریف واژه های تخصصی در حدامکان پرهیز شده و امید است این گونه واژه ها در لغتنامه های تخصصی که توسط واحد های سازمانی مربوطه تهیه می شود ، ارائه گردد .

آنچه مسلم است تلاش و عزم تهیه کنندگان این مجموعه ارائه تعاریفی دقیق ، جامع و روان برای واژه های کاربردی در نظام استانداردسازی و کیفیت بوده ، بنحویکه مخاطب را در درک صحیح و درست آن واژه یاری نماید . امید است مجموعه حاضر مورد توجه علاقه مندان قرار گیرد و با راهنمایی خود ما را در بهبود و پیشرفت کار یاری دهند .

در پایان وظیفه خود می داند از تلاش های ارزنده کلیه کسانی که در تدوین این مجموعه فعالانه مشارکت داشته اند بویژه جناب آقای مهندس موهبتی معاون محترم توسعه مدیریت و امور پشتیبانی و یکایک اعضای محترم شورای هم اندیشی و همچنین سایر کارشناسان و مدیران محترم که در تهیه پیشنویس های اولیه همکاری نموده اند ، صمیمانه تشکر و قدردانی نماید.

نظام الدین برزگری

رئیس سازمان

دی ماه ۸۸

❖ هدف :

ایجاد وحدت رویه و برداشت مشترک از واژه ها و مفاهیم تخصصی و کاربردی در سطح سازمان استاندارد و تهیه مجموعه ای از تعاریف مصوب این واژه ها به عنوان مرجع در کلیه سطوح سازمانی و ضرورت اجماع همگانی بر این تعاریف پس از تصویب نهایی.

❖ اولویت منابع مورد استفاده در تعیین تعاریف واژه ها و اصطلاحات تخصصی و کاربردی نظام استانداردسازی و کیفیت:

- ۱- تعاریف مندرج در قوانین
- ۲- تعاریف مندرج در آیین نامه های مصوب دولت و شورای عالی استاندارد
- ۳- تعاریف برگرفته از استانداردهای ملی و بین المللی
- ۴- تعاریف مندرج در روش های اجرایی مصوب سازمان
- ۵- اجماع اعضاء شورا

❖ اعضاء حاضر در جلسات بررسی و تصویب واژه ها و تعاریف کاربردی نظام استانداردسازی و کیفیت :

۱- آقای رحیم ابوعلی	مدیرکل امور آموزش و ترویج
۲- آقای عباس اخوان	مدیرکل مرکز اندازه شناسی، اوزان و مقیاسها
۳- آقای کریم اکبری	مشاور و نماینده رییس سازمان در کمیته های ملی استاندارد
۴- آقای مرتضی امامی	معاون برنامه ریزی و تدوین استاندارد
۵- آقای فریدون بلغاری	مشاور رییس سازمان و مدیرکل اموراتانها
۶- آقای عادل بنایی	مشاور رییس سازمان
۷- خانم نیره پیروزبخت	مدیرکل بازرسی کالا و امور صادرات و واردات

- ۸- آقای محمدمهدی جعفری معاون اداره کل نظارت بر اجرای استاندارد
- ۹- خانم آریتا خضایی سرپرست پژوهشکده برق، مکانیک و ساختمان
- ۱۰- آقای شاهرخ رامزی مدیرکل دفتر برنامه ریزی و فناوری اطلاعات
- ۱۱- آقای بهروز ریاحی عضو هیأت علمی پژوهشگاه استاندارد
- ۱۲- آقای جمشید سامانی عضو شورای حقوقی سازمان
- ۱۳- آقای هوسپ سرکیسیان مشاور معاونت برنامه ریزی و تدوین استاندارد
- ۱۴- خانم زهره سوفالی مدیرکل نظارت بر اجرای سیستم های کیفیت
- ۱۵- خانم فثانه شکرالهی سرپرست پژوهشکده غذایی کشاورزی
- ۱۶- آقای عباس صحرایی مدیرکل حقوقی و امور مجلس
- ۱۷- آقای منصور فرزانه دبیر شورای هم/اندیشی
- ۱۸- آقای محمود فصیح معاون پژوهشگاه استاندارد
- ۱۹- آقای غلامرضا قاسم پور نماینده رییس سازمان در کمیته های ملی استاندارد
- ۲۰- آقای علی قنوازی معاون اداره کل نظارت بر اجرای سیستم های کیفیت
- ۲۱- آقای محمدحسین کلانترمعتدی مشاور رییس سازمان
- ۲۲- آقای اسداله مجیدی مشاور رییس سازمان
- ۲۳- آقای احد محمدی لیواری رئیس گروه پژوهشی اندازه شناسی و اوزان
- ۲۴- آقای طاهر موهبتی معاون توسعه مدیریت و امور پشتیبانی (رئیس شورای هم/اندیشی)

واژه ها و اصطلاحات تفصیصی کاربردی نظام استانداردسازی و کیفیت

شورای هم اندیشی و بازنگری قوانین، مقررات و فرآیندها _ دی ماه ۱۳۸۸

ردیف	واژه/ اصطلاح	تعریف	مأخذ
۱	آزمایشگاه تأیید صلاحیت شده	آزمایشگاهی که صلاحیت آن برای انجام وظایف آزمایشگاهی توسط مراجع رسمی اعتباردهی تأیید شده باشد .	اجماع اعضاء
۲	آزمایشگاه سیار	عبارت است از دستگاه های قابل انتقالی که دارای مواد، وسایل و تجهیزات لازم بوده و امکان انجام آزمایش دقیق در محل های مختلف را فراهم می نماید.	اجماع اعضاء
۳	آزمایشگاه مرجع	آزمایشگاه تأیید صلاحیت شده ای است که براساس قانون به عنوان مرجع شناخته شده باشد (در اینجا منظور آزمایشگاه های سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران می باشد)	اجماع اعضاء
۴	آزمایشگاه همکار	آزمایشگاهی که براساس تأیید سازمان استاندارد در خصوص تطبیق ویژگی کالا با استانداردهای مربوطه با سازمان همکاری می نماید.	اجماع اعضاء
۵	آزمون Testing	تعیین یک یا چند ویژگی برطبق یک روش اجرایی	استاندارد ایران- ایزو ۱۷۰۰۰/۳۸۷
۶	آیین کار	عبارتست از مجموعه قواعد مربوط به روش هایی که در مورد ساخت، تولید، نصب، آزمایش، بکار انداختن یا استفاده از یک کالا یا دستگاه یا ابزار یا وسیله بکار برده می شود .	بند ۶ ماده ۲ قانون سازمان مصوب ۱۳۴۹

۷	ابطال	به صورت پیشوند سایر واژه ها نظیر ابطال پروانه و ابطال استاندارد حسب مورد تعریف خواهد شد.	اجماع اعضاء
۸	اثربخشی Effectiveness	میزانی که فعالیت های برنامه ریزی شده ، تحقق یافته و نتایج برنامه ریزی شده ، بدست آمده است.	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۹	اخطار	یادآوری کردن رسمی یک یا چند مطلب در حدود مقررات جاری	ترمینولوژی مقوق دکتر لنگرودی
۱۰	ارزش فوب	بهای خرید کالا در مبدأ بدون احتساب کرایه حمل و بیمه	قانون امور گمرکی
۱۱	ارزیابی انطباق Conformity assessment	اثبات اینکه الزامات مشخص شده در رابطه با یک محصول، فرآیند، سیستم ، شخص یا نهاد برآورده شده است.	استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷
۱۲	اجرای استاندارد	کلیه اقداماتی که بمنظور تحقق استانداردهای موردنظر در تولید، عرضه ، صادرات یا واردات کالا یا ارائه خدمات انجام می پذیرد .	اجماع اعضاء
۱۳	استاندارد Standard	تعریف اول_ استاندارد برحسب مورد عبارت است از تعیین تمام یا برخی از خصوصیات و مشخصات هر فرآورده از قبیل نوع-جنس-منشأ-مواد اولیه-اجزاء تشکیل دهنده-ترکیب-ساخت-نحوه استفاده-طرز نصب-کیفیت-کمیت-شکل-رنگ-وضع ظاهری-وزن-ابعاد-عیار-ایمنی-چگونگی بسته بندی و علامتگذاری-روش آزمایش و همچنین یکنواخت کردن اوراق اداری-اسناد بازرگانی و مالی و امثال آن.	بند الف ماده ۲ قانون المابق به قانون تأسیس مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب ۱۳۴۹

استاندارد ملی شماره

۵:۱۳۸۶

تعریف دوم_ مدرک حاصل از اجماع و مصوب یک نهاد شناخته شده که با هدف دستیابی به حد بهینه نظم در زمینه ای معین، قواعد، رهنمودها یا ویژگی هائی را برای فعالیت ها یا نتایج آنها برای کاربردهای معمول و مکرر ارائه می دهد .

یادآوری: استاندارد باید بر نتایج تثبیت شده علم و فناوری و تجربه استوار بوده و هدف آن ارتقای منافع بهینه جامعه باشد.

ISO/IEC GUIDE ۲

:۲۰۰۴

فعالیتی است که برای ایجاد شرایط جهت استفاده معمول و مکرر با درنظر گرفتن مشکلات بالفعل و بالقوه با هدف دستیابی به درجه بهینه ای از نظم در موضوع موردنظر انجام می گیرد.

یادآوری ۱- بطور ویژه این فعالیت شامل فرآیندهای تدوین، نشر و اجرای استانداردها می باشد.

یادآوری ۲- منافع مهم استانداردسازی عبارتند از بهبود مطلوبیت محصولات، فرآیندها و خدمات برای مقاصد مورد نظر و جلوگیری از موانع تجاری و تسهیل در همکاری های تکنولوژیکی

۱۴ استانداردسازی

Standardization

ماده یک ضوابط
اجرائی استانداردهای
اجباری و تشویقی و
طرز یکار بستن علائم
آنها (موضوع بند ۷
ماده ۲۰ قانون)

استانداردی است که اجرای تمام یا بخشی از آن در کشور به ترتیبی که در قانون اصلاح قوانین و مقررات سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مقرر شده و جهت تولید برای مصرف داخلی، صادرات و یا واردات اجباری می گردد .

۱۵ استاندارد اجباری

- ۱۶ **استاندارد تشویقی** به استاندارد ملی اطلاق می شود که رعایت آن اختیاری باشد.
اجماع اعضا
- ۱۷ **استاندارد کارخانه ای** استاندارد است که توسط واحد تولیدی تهیه و تدوین شده و الزامات مندرج در آن برای عرضه محصول نهایی به بازار اجرا و رعایت می گردد. این استاندارد باید بصورت شفاف شامل ویژگیها، بسته بندی و نشانه گذاری باشد و با توصیه نامه ها و مقررات سازمانهای بین المللی و ملی نیز منطبق باشد.
روش اجرایی ثبت استانداردهای کارخانه ای
- ۱۸ **استاندارد ملی** استاندارد ملی که توسط یک سازمان ملی استانداردسازی تصویب شده باشد.
استاندارد ملی شماره ۵۵۱۳۸۶
National standard
- ۱۹ **استاندارد منطقه ای** استاندارد که توسط یک سازمان استاندارد منطقه ای پذیرفته شده و در دسترس عموم قرار داده می شود.
ISO/IEC GUIDE ۲:۲۰۰۴
منطقه ای
Regional standard
- ۲۰ **اظهار کردن** تعریف اول_ تأیید انطباق توسط شخص اول
استاندارد ایران- ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷
قانون امور گمرکی
Declaration
- ۲۱ **اظهارنامه انطباق محصول** سندی است که براساس آن انطباق محصول با استانداردها یا ضوابط فنی مربوطه اعلام می گردد.
اجماع اعضا

۲۲	اقدام اصلاحی	اقدامی که برای از بین بردن علت یک عدم انطباق یا سایر شرایط نامطلوب تشخیص داده شده ، انجام می گیرد.	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
	Corrective action		
۲۳	اقدام پیشگیرانه	اقدامی که برای از بین بردن علت یک عدم انطباق بالقوه یا سایر شرایط نامطلوب بالقوه ، انجام می گیرد.	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
	Preventive action		
۲۴	الزام و/یا خواسته	نیاز یا انتظاری که تصریح می شود که عموماً تلویحی یا اجباری می باشد.	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
	Requirement		
۲۵	اندازه ده	کمیت مورد نظر برای اندازه گیری.	ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷
	Measurand		
۲۶	اندازه شناسی	علم اندازه گیری و کاربرد آن.	ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷
	Metrology		
۲۷	اندازه گیری	فرآیند تعیین یک یا چند مقدار کمیت از طریق آزمایش که بتوان آن را به طور منطقی به یک کمیت نسبت داد.	ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷
	Measurement		
۲۸	انطباق	برآورده شدن یک الزام و/یا یک خواسته	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
	Conformity		
۲۹	ایمنی	رهایی از ریسک غیرقابل قبول لطمات	ISO/IEC GUIDE ۳: ۲۰۰۴
	Safety		
۳۰	بازبینی	تکرار نظام مند فعالیت های ارزیابی انطباق به عنوان مبنایی برای حفظ اعتبار بیانیه انطباق.	استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷
	Surveillance		
۳۱	بازرسی	فرد واجد شرایط و صاحب صلاحیتی که وظیفه بازرسی را برابر مقررات مربوطه انجام می دهد.	اجماع اعضاء

۳۲	بازرسی (بازرسی فنی) Inspection	بررسی طراحی محصول، محصول، فرآیند یا تأسیسات و تعیین انطباق آنها با الزامات مشخص شده یا با الزامات عمومی بر مبنای قضاوت حرفه ای (اظهار نظر تخصصی)	استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷
۳۳	بازنگری Review	تعریف اول_فعالیتی جهت تعیین مناسب بودن، کفایت و اثربخشی موضوع تحت بررسی برای دستیابی به اهداف تعیین شده	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
		تعریف دوم_فعالیت بررسی یک مدرک به منظور تعیین اینکه مدرک مورد نظر تمدید اعتبار، تغییر، تجدیدنظر یا ابطال گردد.	ISO/IEC GUIDE ۲: ۲۰۰۴
۳۴	بهبود کیفیت Quality improvement	بخشی از مدیریت کیفیت که بر افزایش توانایی برای برآورده کردن الزامات و/یا خواسته های مربوط به کیفیت تمرکز دارد.	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۳۵	بهبود مداوم Continual improvement	فعالیتی که به منظور افزایش توانایی برآورده کردن الزامات و/یا خواسته ها به صورت پی در پی انجام می گیرد.	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۳۶	پروانه کاربرد علامت/استاندارد	سندی است که به استناد آن به اشخاص حقیقی یا حقوقی اجازه داده می شود از علامت استاندارد ملی ایران برای یک محصول خاص (کالا یا خدمت) استفاده نماید.	اجماع اعضا
۳۷	تأمین کننده Supplier	سازمان یا شخصی که محصولی را ارائه می کند.	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷

۳۸	تأیید صلاحیت Accreditation	تأیید انطباق توسط شخص ثالث در ارتباط با یک نهاد ارزیابی انطباق که حاکم از اثبات رسمی صلاحیت آن نهاد برای انجام وظایف ارزیابی انطباق مشخص شده، می باشد.	استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷
۳۹	تأییدیه Approval	مجاز برای یک محصول یا فرآیند که قرار است به بازار عرضه شود یا برای مقاصد بیان شده یا طبق شرایط بیان شده استفاده شود .	استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷
۴۰	تجدیدپذیری اندازه گیری Measurement reproducibility	دقت اندازه گیری تحت شرایط تجدیدپذیری اندازه گیری.	ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷
۴۱	تجدید پروانه	اعطای مجدد حق استفاده از علامت استاندارد پس از رفع نقایصی که موجبات تعلیق را فراهم آورده است.	اجماع اعضا
۴۲	تجدیدنظر	انجام اصلاحات لازم بمنظور بهبود و افزایش کفایت و اثربخشی یک مدرک برای دستیابی به اهداف تعیین شده می باشد . فعالیت تجدیدنظر معمولاً در پیامد و براساس نتایج حاصل از بازنگری انجام می پذیرد	روش اجرایی ۱۰/۲۰۰۰
۴۳	تجهیزات اندازه گیری Measuring equipment	ابزار، نرم افزار، استانداردها، مواد مرجع یا وسایل کمکی اندازه گیری یا ترکیبی از آن ها که برای تحقق فرآیند اندازه گیری لازم هستند	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۴۴	تصدیق Verification	تأیید از طریق فراهم آوردن شواهد عینی در مورد این که الزامات و/یا خواسته های مشخص شده، برآورده شده اند .	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷

۴۵	تضمین کیفیت	بخشی از مدیریت کیفیت که بر ایجاد اطمینان از این که الزامات و/یا خواسته های مربوط به کیفیت برآورده خواهند شد، تمرکز دارد.	استاندارد ایران-ايزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۴۶	تعليق	نامعتبر کردن موقتی بیانیه انطباق برای تمامی یا بخشی از دامنه شمول مشخص شده در تأیید انطباق	استاندارد ایران-ايزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷
۴۷	تعيين ماهيت	تعیین نوع و ویژگی های کالا براساس خواسته متقاضی	اجماع اعضاء
۴۸	تكرارپذیری اندازه گیری	دقت اندازه گیری تحت یک مجموعه ای از شرایط تکرارپذیری اندازه گیری.	ISO/IEC GUIDE 99: ۲۰۰۷
۴۹	تمدید پروانه	تداوم بخشیدن به اعتبار پروانه برای مدت معین پس از پایان یافتن مدت اعتبار آن ، براساس بررسی های لازم	اجماع اعضاء
۵۰	حساسیت سیستم اندازه گیری	نسبت تغییرات در نشان دهی یک سیستم اندازه گیری و تغییرات متناظر در مقدار کمیتی که اندازه گیری می شود.	ISO/IEC GUIDE 99: ۲۰۰۷
۵۱	خطای اندازه گیری	مقدار کمیت اندازه گیری شده منهای مقدار کمیت مرجع .	ISO/IEC GUIDE 99: ۲۰۰۷

۵۲	خط مشی کیفیت quality policy	مقاصد و جهت گیری کلی یک سازمان در رابطه با کیفیت که رسماً به وسیله مدیریت رده بالا اعلام شده باشد.	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۵۳	دامنه بازرسی	گستره ای است که در آن کیفیت، کمیت، بسته بندی و دیگر خصوصیات موضوع بازرسی طبق شرایط مندرج در قرارداد تعیین می گردد.	پیشنهاد اعضا
۵۴	درستی اندازه گیری Measurement accuracy	نزدیکی توافق بین مقدار کمیت اندازه گیری شده و مقدار کمیت واقعی از یک اندازه ده.	ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷
۵۵	دقت اندازه گیری Measurement precision	نزدیکی توافق بین نشان دهی ها یا مقادیر کمیت اندازه گیری شده ی حاصل از تکرار اندازه گیری ها روی همان نمونه یا مشابه آن تحت شرایط مشخص.	ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷
۵۶	رضایت مشتری Customer satisfaction	تلقی مشتری از میزانی که خواسته های وی برآورده شده است. یادآوری-شکایت مشتری یکی از شاخصهای متداول درمورد پایین بودن سطح رضایت مشتری است، اما نبودن آن نیز ضرورتاً دلالت بر بالا بودن سطح رضایت مشتری ندارد .	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۵۷	روش آزمون (روش انجام آزمون)	فرآیندی است که در آن ویژگیهای کیفی و/یا کمی یک محصول براساس استانداردهای مربوطه مورد بررسی قرار می گیرد.	اجماع اعضا

استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷	طریقه مشخص شده ای برای انجام یک فعالیت یا یک فرآیند.	روش اجرایی Procedure	۵۸
استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷	مجموعه عناصر دارای ارتباط درونی یا دارای تعامل.	سیستم System	۵۹
استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷	مقررات ، روش های اجرایی و مدیریتی برای انجام ارزیابی انطباق	سیستم ارزیابی انطباق Conformity assessment system	۶۰
استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷	سیستمی جهت تعیین خط مشی و اهداف و دستیابی به آن اهداف. یادآوری_سیستم مدیریت یک سازمان می تواند شامل سیستمهای مدیریت مختلفی از قبیل سیستم مدیریت کیفیت ، سیستم مدیریت مالی یا سیستم مدیریت زیست محیطی باشد .	سیستم مدیریت Management system	۶۱
استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷	سیستم مدیریت جهت هدایت و کنترل یک سازمان از نظر کیفیت.	سیستم مدیریت کیفیت Quality management system	۶۲
ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷	مجموعه ای از یکاهای اصلی و یکاهای فرعی با ضرایب و اجزای آن ها که براساس قواعد موجود برای یک سیستم کمیت های معین تعریف می شود.	سیستم یکاها System of units	۶۳
ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷	سیستم یکاهای مبتنی بر سیستم بین المللی کمیته، اسامی و نمادهای آنها، شامل یک سری از پیشوندها، اسامی و نمادهایشان که همراه با قواعدی برای استفاده از آنها توسط کنفرانس عمومی اوزان و مقیاسها (CGPM) پذیرفته شده است.	سیستم بین المللی یکاها International System of Units	۶۴

۶۵	شکایت	Complaint	بیان نارضایتی به غیر از درخواست رسیدگی مجدد که توسط هر فرد یا سازمان به نهاد ارزیابی انطباق یا نهاد تأیید صلاحیت در ارتباط با فعالیت های آن نهادی که انتظار پاسخ از آن میرود، ابراز می شود.	استاندارد ایران- ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷
۶۶	شواهد عینی	Objective evidence	داده هایی که وجود یا واقعیت چیزی را تأیید می کند.	استاندارد ایران- ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۶۷	صحت اندازه گیری	Measurement trueness	نزدیکی توافق بین میانگین حاصل از تعداد زیادی از مقادیر کمیت اندازه گیری شده تکراری و مقدار کمیت مرجع.	ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷
۶۸	صحه گذاری	Validation	تأیید از طریق فراهم آوردن شواهد عینی در مورد این که الزامات و/یا خواسته ها برای استفاده مورد نظر یا کاربرد خاص برآورده شده اند .	استاندارد ایران- ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۶۹	طرف ذینفع	Interested party	شخص یا گروه ذی نفع در عملکرد یا موفقیت یک سازمان .	استاندارد ایران- ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۷۰	عدم انطباق	Nonconformity	برآورده نشدن یک الزام یا یک خواسته	استاندارد ایران- ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۷۱	عدم قطعیت اندازه گیری	Measurement uncertainty	پارامتری غیرمنفی که پراکندگی مقادیر کمیتی را مشخص می کند که براساس اطلاعات مورد استفاده، به اندازه ده نسبت داده شده است.	ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷
۷۲	فرآورده		به کلیه اشیاء و اجناس تولیدی و یا ساخته شده منقول اطلاق می شود اگرچه به صورت دستگاه یا تأسیسات در زمین نصب شود و یا در بنا بکار رود.	بند ب ماده ۲ قانون مواد الماقی مصوب ۱۳۴۹

۷۳	فرآیند	مجموعه فعالیت های مرتبط با هم یا متعامل که دروندادها را به بروندادها تبدیل می کند.	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۷۴	قابلیت اعتماد Dependability	اصطلاحی کلی برای توصیف عملکرد مربوط به قابلیت در دسترس بودن و عوامل تأثیرگذار در آن .	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۷۵	قابلیت ردیابی اندازه شناختی Metrological traceability	خصیصه یک نتیجه اندازه گیری که توسط آن می توان نتیجه را به یک مرجع از طریق زنجیره ناگسسته مستند کالبراسیونها ارتباط داد که هریک در عدم قطعیت اندازه گیری دخیل هستند.	ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷
۷۶	قبول کردن (قبول کردن نتایج ارزیابی انطباق) Acceptance	بکار بردن نتیجه ارزیابی انطباق ارائه شده توسط شخص یا نهاد دیگر .	استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷
۷۷	کمیت Quantity	خصیصه یک پدیده، یک جسم یا یک ماده که بتوان اندازه آن را به شکل یک عدد و یک مرجع بیان کرد.	ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷
۷۸	کنترل کیفیت Quality control	بخشی از مدیریت کیفیت که بر برآورده کردن الزامات و/یا خواسته های مربوط به کیفیت تمرکز دارد.	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۷۹	کیفیت Quality	میزانی که مجموعه ای از ویژگی های ماهیتی ، الزامات و/یا خواسته ها را برآورده می سازد.	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۸۰	گواهی کردن Certification	تأیید انطباق توسط شخص ثالث در ارتباط با محصولات، فرآیندها، سیستم ها یا اشخاص .	استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷

۸۱	گواهینامه انطباق (COC) Certification of conformity	سندی است که براساس روش های ارزیابی انطباق و مقررات مربوطه ، انطباق محصول با استاندارد ها یا ضوابط فنی گواهی می گردد .	اجماع اعضاء
۸۲	گواهینامه بازرسی (COI) Certification of inspection	سندی است که براساس بازرسی انجام شده توسط نهاد بازرسی کننده صادر می گردد .	اجماع اعضاء
۸۳	گواهینامه ثبت کالا (COR) Certification of registration	گواهینامه ای است که نشاندهنده ثبت کالا در سازمان می باشد.	اجماع اعضاء
۸۴	ماده مرجع گواهی شده Certified reference material	ماده مرجعی، همراه با مستنداتی که از سوی یک نهاد مرجع صادر شده باشد و با استفاده از روش های اجرایی معتبر ، یک یا چند مقدار مربوط به خاصیت مشخصی را با عدم قطعیت ها و قابلیت ردیابی های مربوط ، فراهم کند.	ISO/IEC GUIDE ۹۹: ۲۰۰۷
۸۵	محصول Product	ماحصل یک فرآیند	استاندارد ایران- ایزو ۹۰۰۰: ۲۰۰۷
۸۶	محموله	عبارتست از کلیه بسته های بزرگ کالا که مربوط به یک اظهارنامه حمل بوده و به یک خریدار تحویل داده شده است. این بسته ها باید از یک نوع مشخص بوده و دارای کیفیت مشخص و یکسانی باشد.	استاندارد ملی- ۳۰

۸۷	مدیر کنترل کیفیت	مدیر کنترل کیفیت در واحدهای تولیدی یا خدماتی ، شخصی است که صلاحیت او طبق ضوابط آیین نامه موضوع تبصره ۶ ماده ۹ قانون به تأیید سازمان رسیده و پروانه تأیید صلاحیت دریافت نموده باشد .	آیین نامه تأیید صلاحیت علمی و فنی مدیران کنترل کیفیت
۸۸	مشتری Customer	سازمان یا شخصی که محصولی را دریافت می کند .	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۸۹	ممیزی Audit	فرآیندی نظام یافته ، مستقل و مدون برای بدست آوردن سوابق ، "بیانیه های مبتنی بر واقعیت" یا سایر اطلاعات مرتبط و ارزیابی آنها بصورت عینی جهت تعیین میزانی که الزامات مشخص شده برآورده می شوند.	استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷
۹۰	نظامنامه کیفیت Quality manual	مدرک مشخص کننده سیستم مدیریت کیفیت یک سازمان	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۹۱	نقص Defect	برآورده نشدن یک الزام و/یا یک خواسته در رابطه با کاربرد موردنظر یا کاربرد مشخص شده	استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۱۳۸۷
۹۲	نقص بحرانی	نقص موجود در یک محصول است که برای افرادی که از آن استفاده می کنند یا آن محصول را نگه می دارند، خطرناک بوده و یا وضعیت نا امنی را بوجود آورد.	دستورالعمل ۵۰/۱۱۹/د
۹۳	نقص جزئی	نقصی است جدا از نقایص بحرانی و عمده که امکان استفاده از محصول مورد نظر را برای منظور خاص کاهش نمی دهد یا آنکه اختلاف آن با مشخصات فنی به میزانی است که کارایی آن کالا را چندان کاهش نمی دهد.	دستورالعمل ۵۰/۱۱۹/د

دستورالعمل ۱۱۹/۵۰/د	نقصی است متفاوت با نقص بحرانی که فقدان را بوجود آورده یا به نحو قابل ملاحظه ای امکان استفاده از کالای مورد نظر را برای منظور خاص، کاهش می دهد .	نقص عمده	۹۴
استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷	تهیه یک نمونه از مورد ارزیابی انطباق طبق یک روش اجرایی	نمونه برداری Sampling	۹۵
دستورالعمل ۴۲/۲۰۴/د	نمونه ای که همزمان با نمونه اصلی با شرایط یکسان نمونه برداری شده و عیناً مشخصات مندرج بر روی نمونه اصلی بصورت غیرقابل تغییر بر روی آن نوشته شده و پس از پلمپ یا مهر نمودن به مسؤول واحد نمونه برداری شده ، تحویل داده می شود.	نمونه شاهد	۹۶
استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷	نهادی که خدمات ارزیابی انطباق را ارائه می دهد .	نهاد ارزیابی انطباق Conformity assessment body	۹۷
استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۲۰	نهادی که بازرسی را انجام می دهد	نهاد بازرسی کننده Inspection body	۹۸
استاندارد ایران-ایزو ۱۷۰۰۰:۱۳۸۷	نهاد مرجعی که تأیید صلاحیت می نماید . یادآوری- عموماً مرجعیت یک نهاد تأیید صلاحیت از دولت نشأت می گیرد.	نهاد تأیید صلاحیت Accreditation body	۹۹
قانون مقررات صادرات و واردات	آن قسمت از کالاهایی که مطابق ماده ۱۲ قانون مقررات صادرات و واردات بطور موقت به کشور وارد و پس از تکمیل و بسته بندی صادر می شود.	ورود موقت	۱۰۰

استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۲۰۰۷	ویژگی	۱۰۱
	Characteristic	
استاندارد ایران-ایزو ۹۰۰۰:۲۰۰۷	ویژگی کیفیت	۱۰۲
	Quality characteristic	
ISO/IEC GUIDE ۹۹:۲۰۰۷	یکای اندازه گیری	۱۰۳
	Measurement unit	

خصوصیت متمایز کننده

ویژگی ماهیتی یک محصول، فرآیند یا سیستم مربوط
به یک الزام و/یا خواسته .

یک کمیت عددی حقیقی که براساس قرارداد تعریف
و پذیرفته شده و بتوان آن را با سایر کمیت های هم
نوع برای بیان نسبت دو کمیت به شکل یک عدد
مقایسه کرد.